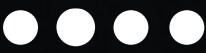
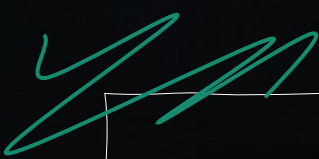

● ● ● ●
DANSK
KULTURLIV

**POLITISK
GRUNDLAG**

DANSK KULTURLIV

Dansk Kulturliv er fælles interesseorganisation for kulturlivets organisationer og mere end 1100 danske kulturinstitutioner og -virksomheder. Dansk Kulturliv arbejder for at skabe de bedste rammer om danskernes møde med kultur og kunst.

Med over 60 millioner besøgende hvert år udgør vi tilsammen Danmarks største fællesskab, hvor danskerne mødes om fælles oplevelser, dannelse og demokratisk deltagelse.

Dansk Kulturliv arbejder for, at alle danskere har adgang til kulturens og kunstens meningsgivende og horisontudvidende rum, uanset deres sociale forhold eller postnummer. Særligt arbejder vi for, at alle børn og unge får åbnet døren til kulturen og kunstens magiske verden fyldt med nye erkendelser, refleksioner og fællesskaber.

DANSK·TEATER

DEOO

DANSKE ENSEMBLER,
ORKESTRE OG OPERAINSTITUTIONER

KULTURHUSENE

I DANMARK

DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING

DANSK
— LIVE

:DKK

danske koncert- og kulturhuse

Indhold

Kultur og kunst er afgørende for et samfund med mening.....	4
Stor opbakning til kultur og kunst – men manglende politisk forståelse udfordrer	4
Bedre rammevilkår for kultur og kunst.....	5
Opgør med bureaukrati der spænder ben for kulturen og kunstens udvikling	5
Kultur og kunst styrker demokratiet i en verden i opbrud	6
Styrk den kunstneriske frihed og armlængden – opgør med politisering af kunsten	7
Større fokus på ligestilling og diversitet	7
Kultur og kunst skal udbredes til alle danskere	8
Udbredelse og nye grupper skal indtænkes i økonomisk støtte	9
Støtte til innovation og formidling	9
Alle børn og unge skal møde kultur og kunst.....	10
National strategi for børns møde med kultur og kunst i skolen	10
Understøttelse af målrettede tilbud til unges deltagelse i kultur og kunst .	11

Kultur og kunst er afgørende for et samfund med mening

Hvad er et samfund uden kultur? Tomt. På trods af det, indtager kultur og kunst en marginaliseret plads i samfundsdebatten og i det politiske rum. Alt for ofte bliver kultur og kunst betragtet som flødeskummen på den store samfundskage. Dermed overses det, at kultur og kunst er det, som binder os sammen, både som folk og som borgere. Åbner nye rum for fællesskab og samtale. Skaber refleksion over, hvem vi er som mennesker i verden, og hvilken verden, vi ønsker at være en del af. Kultur og kunst bevarer og formidler fortiden, skaber debat om nutiden og visioner for fremtiden. Kultur og kunst provokerer, skaber debat og flytter grænser – både på samfunds niveau og i det nære.

I en tid, hvor mistrivsel og ensomhed – særligt blandt børn og unge – eksploderer, hvor skærmen og det virtuelle rum truer med at erstatte det fysiske samvær og fællesskabet, og hvor uligheden og polariseringen stiger, er der brug for mere kunst og kultur. Der er brug for flere fællesskaber, flere fysiske møder mellem mennesker og bedre måder at afsøge, hvordan man er menneske i verden end dem man får på Tik-Tok.

Kort sagt, er der brug for, at kunst og kultur indtager en mere markant rolle i samfundet, som en af dets bærende søjler. Kunst og kultur fylder heldigvis meget i mange danskeres hverdag og spiller også en vigtig rolle i, hvad der giver livet værdi og binder os sammen i fællesskaber, som er større end os selv. Derfor er det afgørende, at kulturpolitik arbejder med det samlede kultur- og kunstliv, og ikke som i dag, hvor det foregår i brancheopdelte siloer. I fremtidens kulturpolitik skal helheden være styrende, så det samlede kulturliv løftes, frem for enkelte brancher på bekostning af andre.

Stor opbakning til kultur og kunst – men manglende politisk forståelse udfordrer

Danskerne er enige i, at kultur og kunst er afgørende for et samfund med mening. 3 ud af 4 danskere mener, at kultur og oplevelser er vigtigt for livskvaliteten¹ og 3 ud af 5 danskere er enige i, at lokale kulturoplevelser styrker deres tilknytning til deres lokalsamfund.² Samtidig ved vi, at kultur og kunst har en positiv indvirkning på borgernes sundhed og trivsel.

I Dansk Kulturlivs medlemsundersøgelse udtrykker 60% af kulturinstitutionerne, at *”mangel på politisk forståelse for kulturlivets betydning er en udfordring”*. Det skal ses i sammenhæng med, at 69% af medlemsinstitutionerne oplever, at nationale politiske forhold har stor

¹ DI Analyse (2022): Kultur og oplevelser spiller en afgørende rolle for vores livskvalitet og mentale sundhed

² Mandag Morgen (2019): Mellem ballet og biografer – kultur ifølge danskerne

betydning for deres arbejde, og 83% af institutionerne beskriver, at kommunale politiske forhold har stor betydning for deres arbejde³.

Der er altså stor opbakning fra danskerne til at skabe bedre vilkår for kultur og kunst, mens kulturinstitutionerne oplever en manglende politisk forståelse for deres betydning for samfundet, selvom de politiske rammevilkår er afgørende for kulturlivets muligheder for at udbrede kultur og kunst.

Dansk Kulturliv foreslår derfor, at:

Skabe bedre rammevilkår for kultur og kunst

Tage et opgør med bureaukrati der spænder ben for kulturen og kunstens udvikling

Bedre rammevilkår for kultur og kunst

Kulturpolitikken er præget af projektstøttemidler og puljer, som skaber midlertidighed og usikkerhed omkring det økonomiske grundlag, som mange institutioner står på. Samtidig bryder det med armslængeprincippet, når politikerne er så tæt på finansieringen af de enkelte institutioner og projekter, og det er medvirkende til at øge politiseringen af kunst og kultur. Der er behov for en styrkelse af hovedstolen fremfor flere kortsigtede projekter og bevillinger.

Kunst- og kulturlivet er samtidig præget af silotænkning, der sætter de forskellige kulturområder i modsætning til hinanden, så institutionerne kannibaliserer på de samme midler, frem for at bygge hinanden op, erfaringsudveksle og stå samlet om at give danskerne et langt bredere kulturtilbud.

Kulturlivets rammevilkår skal styrkes markant, og vi skal gentænke principperne for, hvordan kunst og kulturinitiativer støttes. Et levende, mangfoldigt og innovativt kulturliv skal stå på et stærkt fundament, og det kræver de rette investeringer, som ikke kun er møntet på projekter og puljer, men som faktisk også fremtidssikrer institutionerne og skaber et robust fundament for de institutioner, der formidler kunst og kultur til danskerne, og deres udvikling.

Opgør med bureaukrati der spænder ben for kulturen og kunstens udvikling

43,2% af medlemsinstitutionerne i Dansk Kulturliv oplever bureaukratiske og administrative byrder som en væsentlig udfordring i deres arbejde⁴. Følgekrav til bevillinger og afrapporteringer, besværlige regler og ansøgningsprocesser, afrapporteringer og ansøgninger. Det tager tid og ressourcer ud af hænderne på medarbejdere og frivillige, som skal bruges på at skabe kulturoplevelser for danskerne. Samtidig er de administrative byrder en reel barriere for, at kulturen og kunsten kan udfolde sig frit, bl.a. fordi kulturinstitutioner og kulturlivet puttes i kasse med enten offentlige institutioner eller private virksomheder. Det er et problem, fordi kulturlivet er hverken eller, og det opererer under andre vilkår end offentlige institutioner og med færre ressourcer end det private. Hvis vi skal have et rigt og mangfoldigt kulturliv, som

³ Dansk Kulturliv (2024): Status på Kulturlivet i Danmark - Undersøgelse blandt danske kulturinstitutioner

⁴ Dansk Kulturliv (2024): Status på Kulturlivet i Danmark - Undersøgelse blandt danske kulturinstitutioner

har plads til kreativitet og innovation, så kræver det, at kulturlivet får lov til at udfolde sig på egne vilkår.

Man skal ikke gå på kompromis med fx sikkerhedshensyn eller miljøkrav for at gøre op med unødigt bureaukrati. Men det indebærer, at der skal være ordentlige rammer og regler, som passer til kulturinstitutioners egenart, og hvor der er adgang til rådgivning og hjælp til at forstå reglerne og omsætte dem til den enkelte kulturinstitutions virkelighed.

Kultur og kunst styrker demokratiet i en verden i opbrud

Det går alvorligt og hurtigt ned ad bakke for demokratiet i verden, og i disse år erstattes demokratier af autokratier. Også i Danmark ser vi anslag mod demokratiet, hvor polarisering, populisme, hadtale og tech-giganternes algoritmer alvorligt udfordrer den demokratiske samtale og Danmarks sammenhængskraft. Den demokratiske samtale har brug for en saltvandsindsprøjtning, og borgerne har brug for flere rum og muligheder for at engagere sig i demokratiet, samfundet og politik. Kultur og kunst spiller en central rolle i at genoplive en demokratisk samtale funderet i nysgerrighed og respekt for andres holdninger. Kulturen binder os sammen i stedet for at splitte, og den inviterer borgere indenfor til at engagere sig i demokratiet i rum, hvor meninger mødes, hvor vi udfordres, og hvor vi skaber et sprog for, hvem vi selv er, og hvad vi mener.

Kunsten kan være med til at skabe debat med andre greb og nye perspektiver på samfundets udfordringer. Give plads til nye og andre stemmer end dem, der dominerer den politiske debat og fremprovokere nye vinkler i samtalen. Kulturen kan skabe nye rum for den demokratiske samtale og nye møder mellem borgerne i fælles samtale om samfundets udfordringer.

Der er stor opbakning fra kulturinstitutionerne til, at kultur og kunst hænger sammen med den demokratiske samtale. 84,5% af kulturinstitutionerne i Dansk Kulturliv er enige i, at støtte til kunst og kultur bør prioriteres for at styrke demokratiet og den demokratiske dialog i samfundet⁵. Og 63% af danskerne mener, at kulturoplevelser gavner den offentlige debat.⁶

Kulturen og kunsten er det, der samler og skaber vores fælles identitet, og de bærende kulturinstitutioner er samfundskritisk infrastruktur for vores dannelse og fælles værdier. Demokrati er ikke kun en styreform, - det er først og fremmest en livsform, som stimuleres igennem mødet med kunst og kultur. Derfor skal vi anerkende kulturinstitutionerne for det, som de er. Nemlig demokratiske arenaer, der opfordrer til og værner om deltagelse og indsigt.

For at styrke kulturens og kunstens bidrag til demokratiet og den demokratiske samtale foreslår Dansk Kulturliv, at:

- Styrke den kunstneriske frihed og armslængden – opgør med politisering af kunsten
- Sætte større fokus på ligestilling og diversitet

⁵ Dansk Kulturliv (2024): Status på Kulturlivet i Danmark - Undersøgelse blandt danske kulturinstitutioner

⁶ Mandag Morgen (2019): Mellem ballet og biografer – kultur ifølge danskerne

Styrk den kunstneriske frihed og armslængden – opgør med politisering af kunsten

Kunst og kultur skal være fri og have rum til at udfordre magthavere, beslutningstagere og majoriteten i samfundet. Ellers mister den sin betydning. Derfor er det afgørende, at offentlig støtte til kunst og kultur gives med armslængde fra det politiske led, så den offentlige støtte baseres på gennemskuelige og klare kriterier, der ikke giver mulighed for, at beslutningstagere kan styre kunstens fokus eller favorisere kunst og kultur, som fremmer en bestemt politisk dagsorden og afholde kunsten fra at rejse debatter og starte samtaler, der arbejder imod deres interesser.

I dag er armslængden blevet for kort. Alt for meget støtte til kultur og kunst bliver givet direkte til enkelte institutioner, fremfor som rammebevilling til en branche eller et område. Der er i stigende grad en tendens til projektstøtte, hvor det er politikerne, der sætter retningen for den kunstneriske og kulturelle udfoldelse. Dermed politiseres og institutionaliseres kulturen og kunsten, og det er en trussel for den fri debat, ytringsfriheden og demokratiet.

Både i den offentlige debat og det politiske rum bliver kunsten og kulturen politiseret, og kulturinstitutionerne oplever, at politiske dagsordener mobiliserer midler, og derfor sættes de i et dilemma mellem at rejse midler på den ene side og selv være herre over, hvilken samtale man ønsker at starte, på den anden side. Det betyder, at politikerne sætter rammen for kunsten og ikke omvendt. Kunsten bliver et instrument for andres dagsordener, frem for at det er kunst- og kulturlivet selv, som med armslængde til det politiske system, kan sætte dagsordenen.

Foruden den stigende politisering, oplever kulturlivet også, at kunst og kultur fra politisk hånd bliver instrumentaliseret. Det forventes, at kunsten og kulturen løfter og løser en lang række opgaver ved at være løftestang for andre velfærdsområder. Det betyder at kulturtilbud i hele landet ofte skal gabe over mange opgaver og bevise deres eksistensberettigelse som bred velfærdsaktør, hvilket udvisker den værdi som et bredt og tilgængeligt kunst- og kulturliv har i sig selv.

Større fokus på ligestilling og diversitet

Ligestilling og mangfoldighed er afgørende værdier for et velfungerende og inkluderende demokrati. Kultur og kunst har en særlig rolle og et særligt ansvar for at bidrage til ligestilling og mangfoldighed. Kunsten præger og sætter retning for værdier og forandringer i samfundet, og derfor skal kulturlivet gå forrest i kampen for ligestilling, diversitet og mangfoldighed – på scenen, i bestyrelseslokalet og blandt gæsterne.

Et større fokus på diversitet blandt de optrædende og kuraterede kunstnere giver plads til nye stemmer og rollemønstre i samfundet. Samtidig imødekommer det nye grupper af publikummer og gæster, der kan blive tiltrukket af kunstnere, de kan spejle sig i, eller som kan åbne for nye perspektiver. Hvis vi skal lykkes med at tiltrække nye publikumsgrupper til kulturlivets institutioner, kræver det et særligt fokus på ligestilling og mangfoldighed. Både på og bagved scenen. Dette fokus bakkes op af kulturinstitutionerne, hvor 84% mener, at kulturlivet aktivt bør fremme ligestilling, diversitet og mangfoldighed i deres arbejde⁷.

⁷ Dansk Kulturliv (2024): Status på Kulturlivet i Danmark - Undersøgelse blandt danske kulturinstitutioner

Kultur og kunst skal udbredes til alle danskere

Kultur og kunst er vigtigt for den enkeltes dannelse og horisontudvidelse. Det er en vej til fællesskaber og samvær med andre. Og det giver rum for refleksion og nye erkendelser. Samtidig bidrager kultur og kunst til den enkeltes sundhed, modvirker mistrivsel, bidrager til den grønne omstilling og understøtter demokratiet. Derfor er det afgørende, at vi sikrer, at alle har adgang til kultur og kunst, uanset størrelsen på pengepungen eller postnummeret. Sådan er det desværre ikke i dag. Der er store geografiske forskelle på tilgængeligheden af kulturelle oplevelser, og der er både kulturelle, sociale og økonomiske barrierer, som afholder mange danskere fra at opleve og deltage i kultur og kunst.

Der er stor enighed blandt kulturinstitutionerne i Dansk Kulturliv om, at alle borgere skal have mulighed for at kunne få adgang til kulturtilbud. 9 ud af 10 kulturinstitutioner mener, at det er en politisk opgave at sikre alle borgere adgang til et mangfoldigt kulturtilbud uanset økonomisk eller geografisk status.

Kulturoplevelserne konkurrerer om borgernes opmærksomhed. Både med skærmene og et stadig mere fortravlet hverdagsliv. Netop derfor, er der brug for mere kultur og kunst i danskernes liv – ikke mindre. Derfor er det også en udfordring, at der er så store forskelle på, om og hvordan kommunerne prioriterer kultur og kunst.

Alle danskere skal have en mangfoldig palette af kultur til rådighed tæt på, hvor de bor, ligesom de store institutioner i landets metropoler skal finde nye veje til at blive vedkommende for mennesker, der ikke bor midt i byen. Kulturinstitutionerne skal selv løfte blikket og række ud efter nye publikumsgrupper, som ikke er faste brugere af kulturtilbud i dag. Kulturlivet kan bidrage med noget for alle, og den opgave skal løftes bedre og bredere, end den bliver i dag.

Den offentlige støtte til kunst og kultur er afgørende, hvis vi skal have et rigt og mangfoldigt udbud af kunst og kultur til danskerne. Uden offentlig støtte vil mange kulturtilbud ikke kunne overleve. Det gælder særligt i de tyndtbefolkede egne af Danmark, i de snævre og nicheprægede genrer eller de kunstarter, som har særligt høje produktionsomkostninger. Samtidig er offentlig støtte med til at holde billet- og entrepriser nede og dermed sikre, at kultur og kunst er økonomisk tilgængeligt for borgerne.

For at understøtte kulturinstitutionernes arbejde med at udbrede kultur og kunst til alle danskere foreslår Dansk Kulturliv, at:

- Udbredelse til nye grupper skal indtænkes i den økonomiske støtte
- Give mere støtte til innovation og formidling

Udbredelse og nye grupper skal indtænkes i den økonomiske støtte

De nuværende vilkår og måltal, som følger med det offentlige tilskud, fører til begrænsninger af kulturinstitutionerne i deres arbejde med at udbrede kulturen og kunsten til de grupper, der ikke benytter tilbuddene i dag. Hvis en kulturinstitution alene måles på antal besøgende eller publikummer bliver incitamentet omvendt. Det tilskynder, at aktiviteterne målrettes og præsenteres for de grupper, der er lette at tiltrække, frem for at bruge ressourcer på at nå nye grupper. Dermed bidrager de eksisterende støttestrukturer til at øge den kulturelle ulighed i Danmark.

Kreativitet og innovation med nye publikummer, der ellers ikke møder kultur og kunst, skal fremmes med den økonomiske støtte. De kulturinstitutioner der arbejder for og lykkes med at udbrede kultur og kunst til nye målgrupper skal belønnes økonomisk. Dermed skabes positive incitamenter for kulturlivets institutioner til at arbejde for at nå nye målgrupper.

Støtte til innovation og formidling

Der er stor forskel på kulturinstitutionernes arbejde og erfaringer med at udbrede kultur og kunst til nye målgrupper. I dag opfindes den samme dybe tallerken på ny rundt omkring i kulturinstitutionerne og i de forskellige brancher. Samtidig er der fortsat et behov for nye metoder og veje til at bringe kunst og kultur ud til alle danskere.

Det er derfor afgørende, at der sikres økonomisk støtte til innovation, metodeudvikling og erfaringsdeling. Hvis vi for alvor skal lykkes med at sænke barriererne for at opleve det mangfoldige kultur- og kunstliv i Danmark for de grupper, som i dag ikke benytter tilbuddene, kræver det, at der udvikles nye veje og metoder – og et stærkere samarbejde mellem lokale kulturinstitutioner. Ligesom der er brug for en mere systematisk videns- og erfaringsdeling mellem kulturinstitutionerne og på tværs af brancher.

Alle børn og unge skal møde kultur og kunst

Ingen er født med genetisk disposition for bedre at kunne lide opera end folkemusik. Men alligevel er der en klar social opdeling mellem danskernes kulturforbrug. Det er ikke alle børn, der vokser op med bogreol i hjemmet eller traditioner for et mangfoldigt kulturforbrug. Hvis vi skal vi gøre op med den sociale ulighed i mødet med kultur og kunst kræver det, at alle børn præsenteres for de mange forskellige typer af kultur og kunstneriske genrer. Vi ved, at des tidligere man møder kultur og kunst, jo mere åben er man for at opleve det og tage det med videre i livet. Derfor bør kultur og kunst fylde mere i grundskolen, ligesom alle børn som led i deres skoletid bør stifte bekendtskab med de lokale kulturinstitutioner. Det bakkes op af kulturinstitutionerne, hvor 77% ønsker, at kulturen skal spille en mere aktiv rolle i uddannelsessystemet.

Alle børn, uanset deres baggrund, og hvor i landet de bor, skal have adgang til det udsyn, som mødet med kunst og kultur kan give. Et kulturrigt børneliv er ikke kun godt for den enkeltes trivsel, men det er også rammesættende for de fællesskaber, som børn indgår i med hinanden.

Ungdomsårene er afgørende for identitetsskabelsen. Og kunst og kultur er et afgørende indspark til at reflektere og få nye perspektiver på sig selv og den rolle, man optager i sin omverden. Kultur og kunst er vigtige elementer i dannelsen af det hele menneske, og derfor er det vigtigt, at alle unge har adgang til og oplever kunst og kultur som en del af deres ungdomsliv. Den nuværende ungdomsgeneration er kendetegnet ved stigende mistrivsel. Kulturens rummelige og stærke fællesskaber er en del af løsningen på at give flere unge trygge rum at udfolde sig i, og det er et vigtigt alternativ til et ungdomsliv bag skærmen. Det er afgørende for et godt ungdomsliv, at man bliver mødt med kulturens og kunstens mange oplevelser og muligheder for refleksion og fordybelse. Men i dag er unge den gruppe der forbruger mindst kunst og kultur⁸.

For at styrke børn og unges møde med kultur og kunst foreslår Dansk Kulturliv, at:

- Udvikle en national strategi for børns møde med kultur og kunst i skolen
- Understøtte målrettede tilbud til unges deltagelse i kultur og kunst

National strategi for børns møde med kultur og kunst i skolen

Grundskolen er den oplagte ramme for at sikre alle børn møder, oplever og deltager i mange forskellige kulturtilbud og kunstgenrer. I dag er der store forskelle på kommuner og skolars arbejde med børns møde med kultur og kunst som en del af skoledagen. Derfor er der brug for

⁸ Mandag Morgen (2019): Mellem ballet og biografer – kultur ifølge danskerne

en national strategi for, hvordan kunst og kultur kan spille en mere fremtrædende rolle i grundskolen.

En national strategi bør gå på to ben. For det første skal den adressere, hvordan kunst og kultur bliver en integreret del af undervisningen i folkeskolens fag, og hvordan de kreative fag kan styrkes, så børn i højere grad bliver medskabere af kultur og kunst.

For det andet, skal en national strategi lægge sporene ud for stærke lokale partnerskaber mellem de lokale kulturinstitutioner og de lokale skoler. Det skal sikre, at alle børn møder de lokale kulturinstitutioner som en del af deres skolegang med skræddersyede og sammenhængende tilbud.

Understøttelse af målrettede tilbud til unges deltagelse i kultur og kunst

Hvis vi for alvor skal give alle unge adgang til kulturlivets oplevelser, rum for refleksion og fællesskaber, så kræver det en særlig indsats. De kommer ikke ind ad døren til kulturlivet af sig selv – det kræver en udstrakt hånd og invitation, og det kræver tilbud som er skræddersyet til unge. Men for langt de fleste kulturinstitutioner er det i dag ikke muligt at allokere de nødvendige ressourcer til en særlig indsats målrettet unge.

Derfor er der behov for økonomisk og videnskæssig understøttelse af kulturinstitutionerne, hvis vi skal give en generation med historisk høj mistrivsel og ensomhed, som er udsat for skærmens afhængighedsskabende fix en indgang til kulturlivets stærke fællesskaber, dannende oplevelser og frirum.